

Стащук О.В.,

д.е.н., професор кафедри фінансів,

Волинський національний університет ім. Лесі Українки

Лесик В., Панчук А.,

студентки 2-го курсу факультету економіки та управління,

Волинський національний університет імені Лесі Українки

СТАБІЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Проблема стабільності національної валюти є досить актуальною. Протягом останніх років курс української гривні був досить мінливим, що знизило довіру до національної валюти. Високі процентні ставки за депозитами та позиками та високий рівень доларизації гальмували економічне зростання. З введенням воєнного стану на території України ця проблема ще більше загострилася. Швидше, вчені почали досліджувати цю тему з метою регулювання валютної системи країни. Без економічної стабільності неможлива національна, політична, економічна, екологічна тощо безпека України у світовому співтоваристві та співдружності.

Вже понад 8 місяців Україна живе в умовах повномасштабної війни. Проте економіка не припиняється навіть за нових, обмежених умов. 24 лютого 2022 року Національний банк України запровадив нові умови для української банківської системи. Спочатку НБУ видав Постанову «Про роботу банківської системи під час запровадження воєнного стану» [1], а потім вніс зміни до Постанови №18 від 24 лютого 2022 року «Про роботу банківської системи під час запровадження військового стану» [2]. Нацбанк негайно зафіксував курс гривні, що дозволило уникнути девальвації гривні. Офіційний курс гривні до долара становив 29,25 грн/\$, а курсу гривні до євро – 33,17 грн/євро [3]. Таким чином, НБУ вдалося утримати гривню на відносно стабільному рівні.

Обмежень щодо безготівкового розрахунку немає. При цьому діяли такі заборони: • для зняття готівки клієнтами понад 100 тис. грн на день, а також повна заборона зняття готівки в Україні. Ці обмеження не стосуються суб'єктів

господарювання, які діють від імені держави або реалізують мобілізаційні плани, а також жителів територій, яким загрожує окупація: вони можуть знімати кошти як у національній, так і в іноземній валюті, якщо вони є у відділенні банку. • банки, що випускають цифрові гроші, повинні припинити їх випуск і розповсюдження; • про розподіл капіталу, формування загальних резервів і фондів основного капіталу, покриття збитків, крім спрямування прибутку на збільшення статутного капіталу. • на виплату дивідендів, крім привілейованих акцій. • надання та надання кредитів пов'язаним особам банку, а також дострокове повернення вкладів таким особам; • на дострокове погашення банками кредитів, отриманих від нерезидентів; • перераховувати кошти за кордон, крім власних операцій банків, і видавати кредити іноземним фінансовим установам; • надання юридичним особам гривневих кредитів для погашення кредитів в іноземній валюті; • зміна валюти кредиту з іноземної на гривню для юридичних осіб, крім банків [1].

14 квітня 2022 року НБУ видав постанову, яка дозволила банкам продавати населенню готівкову іноземну валюту, але за певних умов: 1. Курс уповноважених установ може відрізнятися від офіційного курсу НБУ не більше ніж на 10 %. 2. Курс купівлі валюти в уповноважених установах не може бути нижчим за офіційний курс НБУ [4].

«Відновлення банками продажу готівки сприятиме зниженню операційних можливостей ринку незаконних валютно-обмінних операцій і, відповідно, зниженню ризиків для громадян», – пояснили в НБУ. [4]. Однак поряд з банками діє і чорний ринок. Більшість купують іноземну валюту в напівлегальних обмінниках. Курс чорного ринку не збігається з курсом банків і установ, які можуть офіційно продавати валюту. 4 листопада 2022 року середній курс гривні до долара в українських банках становить 40,00/40,50, на чорному ринку – 40,25/40,40 [3].

Національний банк на 21 липня 2022 року скорегував офіційний курс гривні щодо долара США на 25% до 36,5686 UAH/USD. «Такий крок дозволить підвищити конкурентоспроможність українських виробників, наблизити курси валют до різних груп бізнесу та населення, підтримати стабільність економіки у воєнний час», – пояснили в НБУ [5]. Нацбанк уже не міг підтримувати курс на рівні 29,25 грн за долар, оскільки він перестав відповідати реаліям і поступово втрачав роль

якоря очікувань. Продовження такої політики дозволить НБУ контролювати інфляцію. Найвищий курс гривні до долара спостерігався 22 вересня – 42,00/43,00.

29 липня 2022 року Національний банк України видав постанову «Про особливості регулювання та нагляду за діяльністю з торгівлі готівковими валютними цінностями в умовах воєнного стану» [6]. Відповідно до цього рішення установам, які мають ліцензію на торгівлю валютними цінностями, забороняється:

1. Інформувати про встановлені курси купівлі-продажу іноземної валюти, про проведення валютно-обмінних операцій у будь-якій формі поза межами установи та її філій, на будівлях, спорудах, спеціальних тимчасових та стаціонарних спорудах, розташованих на відкритих майданчиках, на вул. на зовнішніх поверхнях будівель, на елементах будівель, вуличному обладнанні, вулицях та над проїзною частиною доріг, у тому числі стовпах, напольних стійках, мобільних пунктах обміну валют, електронних (світлодіодних) знаках обміну валют.

2. Використовувати спеціальні тимчасові та стаціонарні конструкції, у тому числі колону, напольну стійку, пересувну валютну стійку, електронні (світлодіодні) розміщені в будівлях, усередині споруд, на відкритому просторі, на зовнішніх поверхнях будівель, споруд, елементах вуличного обладнання. , над проїжджою частиною вулиць, доріг табло обміну валюти для відображення будь-яких цифрових значень і символів [6].

Ці установи повинні надавати інформацію про курс валюти лише в касах установ і лише у вигляді копії наказу (розпорядження) про встановлення курсів валют. Якщо дивитися далі, то рано чи пізно траєкторія повинна буде повернутися до зависання, а це дуже небезпечно. Нещодавно голова НБУ Кирило Шевченко заявив, що для підвищення стабільності валютного ринку Нацбанк розглядає можливість повернення до плаваючого курсу. Однак не всі валютні обмеження будуть зняті. Як повернення до плаваючого курсу вплине на гривню? Досить негативно. Деякі експерти вважають, що коли НБУ відпустить курс, гривня почне стрімко падати, незалежно від того, коли це станеться: до чи після закінчення війни. Окупанти завдали великої шкоди українській економіці. Після закінчення війни на

його відбудову знадобляться значні кошти, тому Національний банк має збільшити грошову масу шляхом грошової емісії.

З оцінок експертів можна зробити висновок, що девальвація гривні триватиме й після закінчення війни. Курс гривні не був стабільним і в інші, менш небезпечні періоди. Завдяки НБУ в перші тижні війни курс національної валюти не підскочив надто високо. Наразі Нацбанк тримає гривню на стабільному рівні, однак через спекулянтів курс нестабільний і може перевищувати 40 грн/дол. Україна досить сильна держава, і зараз кожна країна це переконалася. По-перше, ми викинемо росію з наших територій і негайно почнемо відбудовувати економіку. Це буде нелегко, але ми це зробимо.

Література

1. Про роботу банківської системи та валютного ринку з 24 лютого 2022 року в умовах воєнного стану по всій території України [Електронний ресурс] : Постанова від 24 лютого 2022 року / Національний Банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/pro-robotu-bankivskoyi-sistemi-ta-valyutnogo-rinku-z-24-lyutogo-2022-roku-za-umovi-voyennogo-stanu-po-vsiy-teritoriyi-ukrayini> (дата звернення: 08.11.2022).
2. Зміни до Постанови від 24 лютого 2022 року № 18 "Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану" [Електронний ресурс] : Постанова від 24 лютого 2022 року / Національний Банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/vneseno-zmini-do-postanovi-vid-24-lyutogo-2022-roku-18-pro-robotu-bankivskoyi-sistemi-v-period-zaprovadjennya-voyennogo-stanu> (дата звернення: 08.11.2022).
3. МінФін. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/02/24/81598063/> (дата звернення: 08.11.2022).
4. Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18 [Електронний ресурс] : Постанова від 14 квітня 2022 року / Національний Банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_14042022_71 (дата звернення: 08.11.2022).

5. Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18 [Електронний ресурс] : Постанова від 21 липня 2022 року / Національний Банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_21072022_154 (дата звернення: 08.11.2022).

6. Про особливості регулювання та нагляду за здійсненням діяльності з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі в період дії воєнного стану та внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 06 березня 2022 року № 39 [Електронний ресурс] : Постанова від 29 липня 2022 року / Національний Банк України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0165500-22#Text> (дата звернення: 08.11.2022)